

BASIN AÇIKLAMASI

**Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Vladimir Putin'in 19 Haziran 2020 tarihinde yayınlanan 'Büyük Zaferin 75. yılı: Tarih ve gelecek karşısındaki ortak sorumluluk' başlıklı makalesi
(Türkçe'ye çevirisi 'Sputnik Türkiye' Haber Ajansı tarafından yapıldı)**

İkinci Dünya Savaşı biteli 75 yıl geçti. Bu süre zarfında birkaç nesil yetişti. Dünyanın politik haritası değişti. Nazizm karşısında muazzam ve ezici zafer elde ederek tüm dünyayı kurtaran Sovyetler Birliği artık yok. Savaşta yaşananlar katılımcıları için bile artık uzak bir geçmiş oldu. Peki, neden Rusya'da 9 Mayıs en önemli bayram olarak kutlanırken her yıl 22 Haziran'da hayat sanki duruyor ve boğaz düğümleniyor?

Geleneksel bir deyim vardır: Savaş her ailenin tarihinde derin iz bıraktı. Bu ifadenin ardında, milyonlarca insanın yaşamı, sıkıntılar ve acılar, aynı zamanda gurur, hak ve hatıralar duruyor.

Ebeveynlerim için savaş, 2 yaşındaki kardeşim Vitya'nın öldüğü ve mucizevi bir şekilde annemin hayatta kaldığı kuşatılmış Leningrad'ın korkunç acıları demek. Babam evde kalma fırsatı varken gönüllü olarak doğup büyüdüğü şehri savunma gitti, milyonlarca Sovyet vatandaşı gibi davrandı. Nevskiy Pyataçok bölgesinde savaştı, ağır yaralandı. Bu yıllar ne kadar bizden uzaksa ebeveynlerle konuşma, yaşamlarındaki savaş dönemini daha yakından tanıma ihtiyacı o kadar büyük. Ama artık bir şeyler sormak mümkün değil, bu yüzden babam ve annemle bu konudaki sohbetleri, onların cimri duygularını kutsal bir şey gibi kalbimde saklıyorum.

Çocuklarımızın, torunlarımızın ve çocuklarının atalarının hangi sınavlardan ve acılardan geçtiğinin farkında olmaları ben ve yaşlılarım için önemli. Nasıl ve neden hayatta kalıp zafer elde edebildiler? Tüm dünyayı şaşkırtan ve hayran eden gerçekten demir gibi güçlerini nereden aldılar? Evet, kendi evlerini, çocuklarını, yakınlarını, ailelerini savunuyorlardı. Ama herkesi birleştiren vatana, anayurduna olan sevgiydi. Bu bütünüyle halkın özüne yansıyan derin, kişisel bir duygu, Nazilere karşı kahramanca ve fedakarca mücadelede belirleyici rol oynadı.

Sıkça şu soru yöneltiliyor: Mevcut nesil kritik durumda nasıl davranacak, ne yapacak? İnsanların hayatlarını kurtarmak için 'kırmızı bölgeye' giden genç doktorlar, hemşireler, dünkü öğrenciler gözlerimin önündeler. Kuzey Kafkasya, Suriye'de ölümünü göze alarak uluslararası terörle mücadele eden askerlerimiz, henüz çok genç çocuklar! Efsanevi, ölümsüz 6. hava indirme bölüğünde askerlerin

çoğu 19-20 yaşlarındaydı. Ama hepsi, Büyük Vatanseverlik Savaşı'nda vatanımızı koruyan kahramanlara layık olduğunu gösterdi.

Bu yüzden, borcunu yerine getirmenin ve gerekirse kendine acımamanın Rusya halklarının huyunda olduğundan eminim. Özveri, vatanseverlik, evine, ailesine ve ülkesine olan sevgi, bu değerler bugün de Rusya toplumu için temel, direk niteliğini taşıyor. Ülkemizin bağımsızlığı büyük ölçüde bu değerler üzerinde duruyor.

Şimdi halkın ortaya çıkardığı Ölümsüz Alay gibi yeni gelenekler var. Ölümsüz Alay, şükran dolu hatıralarımızın, nesiller arasındaki canlı kan bağlarının yürüyüşüdür. Milyonlarca insan, anayurdunu korumayı başaran ve nazizmi bozguna uğratan yakınlarının fotoğraflarıyla yürüyüşe çıkıyor. Bu, hayatlarının, geçtikleri sınavların ve feda ettiklerinin, bize bıraktıkları Zaferin hiçbir zaman unutulmayacağı anlamına geliyor.

Geçmiş ve gelecek karşısındaki sorumluluğumuz, korkunç trajedilerin tekrarlanmasına izin vermemek için her şey yapmak. Bu yüzden İkinci Dünya Savaşı ve Büyük Vatanseverlik Savaşı ile ilgili bu yazıyı kaleme almayı bir borç bildim. Dünya liderleriyle sohbetlerde bu fikri defalarca gördüm, anlayışla karşıladıklarını gördüm. Geçen yılın sonlarında, Bağımsız Devletler Topluluğu zirvesinde, şu konuda hemfikir olduk: Nazizme karşı zaferin öncelikle Sovyet halkı tarafından elde edildiği, bu kahramanlıklar dolu mücadelede tüm Sovyetler Birliği cumhuriyetlerinin temsilcilerinin hem cephede hem cephenin gerisinde omuz omuza durduğu hatırasını torunlarımıza iletmek önemli. Aynı zamanda mevkidaşlarımla savaş öncesindeki o karmaşık dönemi de konuştuk.

Bu konuşma, Avrupa ve dünyada büyük yankı uyandırdı. Demek ki, geçmişin derslerine dönmek gerçekten gerekli ve güncelliğini koruyor. Aynı zamanda çok sayıda duygusal tepki, kötü gizlenen duygular, ağır suçlamalar vardı. Bazı politikacılar alışkanlıktan aceleyle Rusya'nın tarihi yeniden yazdığını söyledi. Ama aynı zamanda sunduğumuz tek bir olguyu, argümanı çürütemediler. Tabii, orijinal belgelerle tartışılmak zor ve hatta imkansız. Üstelik bu belgeler sadece Rusya'nın değil, diğer ülkelerin arşivlerinde de var.

Bu yüzden dünya savaşına yol açan sebeplerin analizini sürdürmeye, karmaşık olaylar, trajediler ve zaferler, bu savaşın ülkemize ve tüm dünyaya verdiği dersleri düşünmeye devam etmeye ihtiyaç var. Bu noktada, tekrar ediyorum, yalnızca arşiv materyallerine, tanıkların ifadelerine dayanmak, her türlü ideolojik ve politize edilen spekülasyonları çıkarmak temel önem taşıyor.

Bir kez daha şu açık şeyi hatırlatıyorum: İkinci Dünya Savaşı'nın derin nedenleri pek çok açıdan Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra alınan kararlardan kaynaklanıyor. Versay Barış Antlaşması, Almanya için derin haksızlığın simgesi haline geldi. Bu anlaşma, ülke için soygun anlamına geliyordu, zira Batılı müttefiklere, ekonomisini tüketecek dev tazminatlar ödeme zorunluluğuyla karşı karşıya bırakılıyordu. Müttefik ordunun baş komutanı Fransız mareşal Ferdinand Foch, Versal için şu isabetli tarifte bulunmuştu: 'Bu barış değil, yirmi yıllık bir ateşkes.'

Almanya'daki radikal ve intikamcı eğilimleri besleyen uygun ortamı oluşturan tam da bu küçük düşürölme oldu. Naziler bu duyguları büyük bir ustalıkla manipüle etti, kendi propagandalarını inşa etti, Almanya'yı 'Versay mirasından' kurtarma, ülkenin eski gücünü geri kazanma sözünü verdi, aslında Alman halkını yeni savaşa itti. Paradoks, ama buna doğrudan veya dolaylı olarak başta İngiltere ve ABD olmak üzere Batı ülkeleri yardımcı oldu. Bu ülkelerin finansal ve sanayi çevreleri, askeri amaçlı ürünler üreten Alman fabrikalara oldukça aktif bir şekilde sermaye yatırdı. Aristokrasi ve politik elitler arasında da, Almanya ve genel olarak Avrupa'da yükselişe geçen radikal, aşırı sağcı, milliyetçi hareketlerine destek veren çok sayıda kişi vardı.

Versay 'dünya düzeni' çok sayıda gizli çelişki ve açık çatışmalar doğurdu. Bunların temelinde, Birinci Dünya Savaşı galiplerinin keyfi bir şekilde çizdiği yeni sınırlar yatıyordu. Yeni harita çizildikten kısa süre sonra toprak iddiaları ve karşılıklı suçlamalar başladı ve bunlar saatli bombaya dönüştü.

Birinci Dünya Savaşı'nın en önemli sonuçlarından biri Milletler Cemiyeti oldu. Uzun vadeli barış ve kolektif güvenliğin sağlanması konusunda bu uluslararası örgütten yana büyük beklentiler vardı. Bu ilerleyici bir fikirdi, tutarlı bir şekilde hayata geçirilmesi hiç abartısız küresel savaş kâbusunun tekrarlamasını önleyebilirdi.

Fakat muzaffer güçler İngiltere ve Fransa'nın hâkimiyetindeki Milletler Cemiyeti, etkisizliğini sergileyerek boş konuşmalar deryasında boğuldu. Sovyetler Birliği'nin eşit haklara dayanan bir kolektif güvenlik sistemini kurma yönündeki sayısı çağrılar Milletler Cemiyeti ve genel olarak Avrupa kıtası tarafından duyulmadı. Özellikle de saldırganlık önünde duvar örebilecek Doğu Avrupa ve Pasifik anlaşmalarını imzalamaya teklif edildi. Bu teklifler göz ardı edildi.

Milletler Cemiyeti dünyanın farklı bölgelerinde çatışmaları da önleyemedi, misal İtalya'nın Etiyopya'ya saldırısı, İspanya'daki iç savaş, Japonya'nın Çin'i işgali, Avusturya'nın ilhaki. Hitler ve Mussolini'nin yanı sıra İngiltere ve Fransa liderlerinin de katıldığı Münih komplosu sonucu, Milletler Cemiyeti'nin tam onayıyla Çekoslovakya parçalandı. Bu bağlamda şunu kaydetmek isterim: Stalin, dönemin Avrupa liderlerinin çoğunun aksine, Batılı çevreler tarafından oldukça saygıdeğer politikacı olarak gösterilen ve Avrupa başkentlerinde hoş karşılanan Hitler ile bir araya gelerek imajına leke sürmedi.

Çekoslovakya'nın parçalanmasında, Almanya'nın yanında Polonya da yer aldı. Bu ülkeler, Çekoslovakya'nın hangi bölgelerinin kime kalacağına önceden ve birlikte karar verdi. 20 Eylül 1938'de, Polonya'nın Almanya Büyükelçisi Jozef Lipski, Polonya Dışişleri Bakanı Jozef Beck'e Hitler'in şu vaatlerini bildiriyordu: 'Polonya'nın Teschen'deki çıkarları zemininde, Polonya ve Çekoslovakya arasında çatışmanın çıkması durumunda Reich yanımızda yer alacak.' Hatta Nazi elebaşı, Polonya'nın eylemlerinin ancak 'Almanlar Südet dağlarını ele geçirdikten sonra... takip etmesi' yönünde tüyo veriyordu, tavsiyelerde bulunuyordu.

Polonya, Hitler'in desteği olmadan saldırgan planlarının başarısız olmaya mahkum olduğunun farkındaydı. Bu noktada, 1 Ekim 1938'de Almanya'nın

Varşova Büyükelçisi Moltke'nin Jozef Beck ile Polonya-Çekya ilişkilerine ve Sovyetler Birliği'nin bu konudaki duruşuna ilişkin sohbetten şu kaydı aktarmak isterim: 'Sayın Beck ... Münih Konferansı'nda Polonya menfaatlerinin uygun bir şekilde yorumlanmasından ve Çekya çatışması sırasındaki tutumun samimiyetinden dolayı büyük şükranlarını dile getirdi. Polonya hükümeti ve halkı, fuhrer ve Reich Şansölyesi'nin duruşuna saygı duyuyor.'

Çekoslovakya'nın bölünmesi acımasız ve arsızca gerçekleşti. Münih, kıtada kalan kırılğan ve formalite olan garantileri bile yıktı, karşılıklı anlaşmaların hiçbir değerinin olmadığını gösterdi. Avrupa'da büyük bir savaşın kaçınılmaz hale gelmesinin tetikleyicisi olan Münih komplosuydu.

Bugün, başta Polonya yöneticileri olmak üzere Avrupalı politikacılar Münih'i gizli tutmak istiyor. Neden? Sadece ülkelerinin yükümlülüklerine ihanet ettiğinden, Münih komplosuna destek verdiğinden, bazı ülkelerin de ganimet dağıtımına katıldığından değil, aynı zamanda, 1938'in o dram dolu günlerinde Çekoslovakya'yı savunan tek ülkenin Sovyetler Birliği olduğunu anımsamanın rahatsız edici olmasından kaynaklanıyor.

Sovyetler Birliği, Fransa ve Çekoslovakya ile yapılan anlaşmalar dahil uluslararası yükümlülüklerinden hareketle bu trajediyi önlemeye çalışıyordu. Oysa Polonya, çıkarlarını güderek Avrupa'da kolektif güvenlik sistemini oluşturulmasına tüm var gücüyle engel oluyordu. Polonya Dışişleri Bakanı Josef Beck, 19 Eylül 1938'de, daha önce adını andığımız Büyükelçi Lipski'ye, Hitler ile yapacağı görüşme öncesinde şunu yazdı: 'Polonya hükümeti, Çekoslovakya'yı korumak amacıyla uluslararası bir müdahaleye katılma teklifini geçen bir yıl boyunca tam dört kez reddetti.'

'Hedefleri Almanya ve Sovyetler Birliği'nin kaçınılmaz olarak çatışmaya girmesi ve birbirini tüketmesiydi'

İngiltere ve o dönemde Çeklerin ve Slovakların başlıca müttefiki olan Fransa, garantilerden vazgeçerek Doğu Avrupa'nın bu ülkesini kaderine terk etmeyi tercih etti. Sadece yalnız bırakmak değil Nazilerin doğu yönündeki emellerini yönlendirdiler, hedefleri Almanya ve Sovyetler Birliği'nin kaçınılmaz olarak çatışmaya girmesi ve birbirini tüketmesiydi.

Batı'nın 'yatıştırma' politikası bundan ibaretti. Sadece Nazi Almanya'sına yönelik değil, Anti-Komintern Paktı'nın diğer üyeleri faşist İtalya ve militarist Japonya'ya yönelik de yanı politika uygulandı. Bu politikanın Uzay Doğu'daki doruk noktası, Tokyo'yu Çin'de özgür bırakan 1939 İngiltere-Japonya anlaşması oldu. Avrupa'nın önde gelen ülkeleri, Almanya ve müttefiklerinin dünya için arz ettiği tehlikeyi kabul etmek istemiyorlardı, savaşın onları teğet geçmesini umuyorlardı.

Münih komplosu, Sovyet Birliği'ne, Batı ülkelerinin güvenlik sorunlarını onun çıkarlarını dikkate almadan çözmeye çalışacağını, fırsat olunca da Anti-Sovyet cephe oluşturabileceğini gösterdi.

Bununla birlikte Sovyetler Birliği, tekrar ediyorum Batı ülkelerinin ikiyüzlü duruşuna rağmen, Hitler karşıtı koalisyonu kurmak için son ana kadar her fırsatı kullanmaya çalıştı. Sovyetler yönetimi, istihbarat servislerinden 1939'daki

İngiltere-Almanya temaslarıyla ilgili ayrıntılı bir bilgi elde etti. Dikkat çekiyorum: bu temaslar oldukça yoğundu, üstelik neredeyse Fransa, İngiltere ve Sovyetler Birliği temsilcilerinin üçlü görüşmeleriyle aynı anda yapılıyordu. Ayrıca Batılı partnerler bu üçlü görüşmeleri kasıtlı olarak geciktiriyordu. Bu bağlamda, İngiltere arşivlerinden şu senedi göstermek istiyorum. Bu, 1939 Ağustos ayında Moskova'ya gelen İngiltere askeri misyonunun yönergesi. Bu yönergede, doğrudan heyetin 'görüşmeleri çok yavaş yürütmesi' gerektiği, 'Birleşik Krallık hükümetinin, ayrıntılı bir şekilde açıklanan ve hareket özgürlüğümüzü kısıtlayabilecek yükümlülükleri üzerine almaya hazır olmadığı' belirtiliyor. Ayrıca şunu kaydedirim ki, İngiliz ve Fransızlardan farklı olarak Sovyet heyetinin başında Kızıl Ordu'nun üst düzey yöneticileri vardı, onlar 'Avrupa'da saldırganlığa karşı İngiltere, Fransa ve Sovyetler Birliği tarafından askeri savunmanın organizasyonu ile ilgili askeri anlaşmayı imzalamak' için gereken tüm yetkilere sahipti.

Sovyet tarafına herhangi bir taahhütte bulunmak istemeyen Polonya, müzakerelerin başarısız olmasında rol oynadı. Polonya yönetimi, Batılı müttefiklerin baskısı altında bile Wehrmacht'la mücadelede Kızıl Ordu ile işbirliği yapmayı reddetti. Jozef Beck, ancak Ribbentrop'un Moskova'ya geldiğini öğrendiğinde isteksizce, doğrudan değil, Fransız diplomatlar aracılığıyla Sovyet tarafını bilgilendirdi: '... Alman saldırganlığına karşı ortak eylemde bulunmamız halinde, belirlenecek teknik şartlar altında Polonya ve SSCB arasında işbirliği yapılabilir.' Beck, meslektaşlarına şunları da söyledi: '... Bu formülasyona sadece taktikleri kolaylaştırmak için karşı çıkmıyorum ve SSCB'ye ilişkin ilkesel bakış açımız kesindir ve değişmeyecektir.'

Oluşan bu durumda Sovyetler Birliği, Almanya ile Saldırmazlık Paketi imzaladı ve Avrupa ülkeleri arasında bunu yapan son ülkelerden biri oldu. Üstelik, batıda Almanya ve Khalkhin-Gol nehri üzerinde halihazırda yoğun muharebelerin yaşandığı doğuda Japonya ile olmak üzere iki cephede savaşmaya yönelik gerçek bir tehlike bulunmasına rağmen.

Stalin ve çevresi birçok adil suçlamayı hak ediyor. Bizler, hem rejimin kendi halkımıza karşı işlediği suçları hem de kitlesel baskıların oluşturduğu dehşeti unutmadık. Tekrar etmek isterim ki, Sovyet liderleri birçok konuda suçlayabilirsiniz ancak dış tehditlerin niteliğini anlamadıkları konusunda değil.

Sovyetler Birliği'ni Almanya ve müttefikleriyle baş başa bırakma girişimlerini gördüler ve ülke savunmasının pekiştirilmesi için değerli bir zaman kazanmak adına bu gerçek tehlikenin farkına varılmasında rol aldılar. O dönemde akdedilen Saldırmazlık Paketi'ne ilişkin olarak, günümüzde özellikle modern Rusya'ya yönelik çok sayıda konuşma ve iddia var. Evet, Rusya SSCB'nin devamı ve Sovyet dönemi, tüm zaferleri ve trajedileriyle bin yıllık tarihimizin ayrılmaz bir parçası. Ancak Sovyetler Birliği'nin Molotov-Ribbentrop Paketi olarak da anılan bu paketi hukuki ve ahlaki açıdan önem verdiğini hatırlatmak isterim.

24 Aralık 1989 tarihli Yüksek Konsey kararında, gizli protokoller 'bu komploda sorumluluğu bulunmayan Sovyet halkının iradesini' yansıtmayan bir 'kişisel iktidar belgesi' olarak resmen kınandı.

Bununla birlikte diğer devletler, Naziler ve Batılı politikacılar tarafından imzalanan anlaşmaları hatırlamamayı tercih ediyor. Bazı Avrupalı yetkililerin Nazilerin barbar planlarını ve onların doğrudan teşvik edilmesini kabul etmesini üzerinin örtülmesi de dahil olmak üzere bu tür işbirliğini yasal veya siyasi açıdan desteklemelerinden bahsetmiyorum bile.

Polonya'nın Almanya büyükelçisi J. Lipski'nin 20 Eylül 1938'de Hitler'le sohbeti sırasında kullandığı alaycı ifadenin anlamı nedir: '...Avrupa'nın sorununun çözülmesi karşılığında biz [Polonyalılar] Varşova'da onun harika bir heykelini dikeceğiz.'

Bazı ülkelerin Nazilerle yaptığı anlaşmaların 'gizli protokolleri' ve ekleri olup olmadığını da bilmiyoruz. Tek yapabileceğimiz 'söylenenlere inanmak.' Özellikle, gizli İngiliz-Alman müzakereleriyle ilgili materyallerin gizliliği henüz kaldırılmadı. Bu nedenle, tüm devletleri Rusya'nın son yıllarda yaptığı gibi arşivlerini açma sürecini başlatmaya, daha önce bilinmeyen savaş öncesi ve savaş dönemi belgelerini yayınlamaya çağırıyoruz.

Bu konuda geniş kapsamlı işbirliğine, tarih bilimcilerinin ortak araştırma projelerine hazırız. Ama şimdi İkinci Dünya Savaşı'ndan hemen önce yaşanan olaylara geri dönelim.

Çekoslovakya'yı yerle bir ettikten sonra Hitler'in yeni topraklara yönelmeyeceğine inanmak naiflik olurdu. Bu kez Çekoslovakya bölümündeki suç ortağı Polonya'ya ilerledi. Bu arada, buradaki gerekçe yine Versay'ın mirası, yani sözde Danzig koridorunun kaderi oldu. Daha sonra Polonya'nın trajedisi gerçekleşti. Burada İngiliz-Fransız-Sovyet askeri ittifakının akdedilmesini engelleyen ve Batılı ortakların yardımına güvenen, halkını Nazi imha makinesine bindiren Polonya yönetimi tamamen kabahatliydi.

Alman saldırısı, Blitzkrieg doktriniyle tam uyum içinde gelişti. Polonya ordusunun sert, kahramanca direnişine rağmen, savaşın başlamasından bir hafta sonra, 8 Eylül 1939'da Alman birlikleri Varşova'nın eteklerine gelmişti.

Polonya'nın askeri-politik eliti, 17 Eylül'e gelindiğinde işgalcilere karşı savaştırmaya devam eden halkına ihanet ederek Romanya topraklarına kaçtı.

Batılı müttefikler Polonya umutlarını gerçeğe dönüştürmedi

Almanya'ya savaş ilan edildikten sonra Fransız birlikleri Alman topraklarının sadece yirmi-otuz kilometre derinliğine kadar ilerledi. Tüm bunlar, sadece aktif bir gösteri gibi görünüyordu. Ayrıca, 12 Eylül 1939'da Fransa'nın Abville kentinde ilk kez toplanan İngiliz-Fransız Yüksek Askeri Konseyi, Polonya'daki olayların hızla gelişmesi nedeniyle saldırıyı tamamen durdurmaya karar verdi.

Kötü hatırlanan 'garip savaş' başladı. Bu, Fransa ve İngiltere'nin Polonya'ya olan yükümlülüklerini yerine getirmeyip düpedüz ihanet etmesidir. Daha sonra, Nürnberg süreci sırasında, Alman generaller doğuda hızlı bir şekilde başarıya ulaştıklarını açıklar ve Almanya Silahlı Kuvvetleri Yüksek Komutanlığı Harekat İdare Merkezi Başkanı General A. Jodl şu itirafta bulundu: '... Eğer 1939'da yenilmediyse, bunun nedeni, Batı'da Polonya ile savaşımız sırasında 23

Alman bölüğüne karşı duran yaklaşık 110 Fransız ve İngiliz bölüğünün tamamen pasif kalmasıydı.'

Ağustos ve Eylül 1939'daki dramatik günlerde SSCB ve Almanya arasındaki temaslara ilişkin tüm materyallerin arşivlerden çıkarılmasını talep ettim.

Belgelere göre, 23 Ağustos 1939 tarihli Almanya ve SSCB arasındaki Saldırmazlık Paktı'nın Gizli Protokolü'nün ikinci maddesinde, Polonya devletinin sınırları içinde yer alan bölgelerin bölgesel ve siyasi olarak yeniden düzenlenmesi durumunda, iki ülkenin çıkar alanlarının sınırının 'yaklaşık olarak Narev, Vistül ve Sana nehirleri boyunca uzanması' gerektiği belirtiliyordu.

Başka bir deyişle, Sovyet nüfuz alanı, sadece ağırlıklı olarak Ukrayna ve Belarus halklarının yaşadığı bölgeler değil, aynı zamanda Bug ve Vistül nehirleri arasındaki tarihi Polonya topraklarını da içeriyordu.

Şu anda çoğu kişi bu gerçeği bilmiyor. Eylül 1939'un ilk günlerinde Polonya'ya yapılan saldırıdan hemen sonra, Berlin'in Moskova'yı askeri operasyonlara katılmaya ısrarla ve tekrar tekrar çağırdığının bilinmediği gibi.

Ancak Sovyet liderliği bu çağrılarını görmezden geldi ve dramatik şekilde gelişmekte olan olaylara son fırsata kadar karışmayı düşünmedi. Ancak nihayetinde İngiltere ve Fransa'nın müttefiklerine yardım etmeye çalışmadığı ve Wehrmacht'ın tüm Polonya'yı hızla işgal edebileceği ve fiilen Minsk'e kadar ilerleyeceği anlaşıldığında, 17 Eylül sabahı Kızıl Ordu birliklerinin günümüzde Belarus, Ukrayna ve Litvanya topraklarının bir parçası olan doğu bölgelere ilerlemesine karar verildi.

Görünene göre, başka seçenek kalmamıştı. Aksi takdirde SSCB'nin riskleri katbekat artacaktı, zira tekrar etmek isterim ki, eski Sovyet-Polonya sınırı Minsk'in sadece birkaç on kilometre uzağından geçiyordu ve Nazilerle olası kaçınılmaz savaş, ülke için son derece olumsuz stratejik pozisyonda başlayacaktı.

Brest ve Grodno, Przemysl, Lviv ve Vilnius yakınında yaşayan Yahudiler de dahil olmak üzere farklı milletlerden milyonlarca insan, yok edilmek üzere Nazilerin ve yerel işbirlikçileri olan Yahudi karşıtlarının ve radikal milliyetçilerin eline bırakılacaktı.

Sovyetler Birliği'nin son fırsata kadar giderek şiddetlenen çatışmaya katılmaktan kaçınmaya çalışması ve Almanya tarafında olmak istememesi, Sovyet ve Alman birliklerinin gerçek temasının gizli protokolde belirtilen sınırların çok daha doğusunda gerçekleşmesine yol açtı. Taraflar, Vistül'de değil, henüz 1919'da Entente tarafından Polonya'nın doğu sınırı olarak önerilen Curzon hattında karşı karşıya geldi. Bilindiği gibi, halihazırda meydana gelen olaylarda 'keşke' demek zordur.

Sadece şunu söyleyebilirim ki, Eylül 1939'da Sovyet yönetimi SSCB'nin batı sınırlarını daha da batıya, Varşova'ya kadar genişletme fırsatına sahipti ancak bunu yapmamaya karar verdi. Almanlar yeni bir statüko kurmayı önerdi.

28 Eylül 1939'da Moskova'da Ribbentrop ve Molotov, SSCB ve Almanya arasında Dostluk ve Sınır Anlaşması'nın yanı sıra iki ordunun fiilen olduğu, devlet sınırı olarak tanınan sınır hattının değiştirilmesine ilişkin gizli protokolü imzaladılar.

1939 sonbaharında, askeri-stratejik, savunma görevlerini yerine getiren Sovyetler Birliği, Letonya, Litvanya ve Estonya'yı birleştirme sürecine başladı. Bu ülkelerin SSCB'ye girişleri, seçilmiş yönetimlerin mutabakatıyla sözleşmeye dayalı olarak gerçekleştirildi. Bu, o dönemin uluslararası ve devlet hukuku normlarına uygundu. Bunun yanında, Ekim 1939'da, daha önce Polonya'nın bir parçası olan Vilnius şehri ve çevresindeki bölge Litvanya'ya iade edildi. SSCB içindeki Baltık Cumhuriyetleri, iktidar organlarını, dillerini korudu ve Sovyet yüksek devlet yapılarında temsilcilikler açtı.

Tüm bu aylar boyunca, üçüncü ülkeler tarafından görünmeyen diplomatik ve askeri-siyasi mücadele, istihbarat çalışmaları durmadı. Moskova yönetimi, karşısında uzlaşmaz ve acımasız bir düşman olduğunu ve halihazırda Nazizmle gizli bir savaş yapıldığını anladı. O yıllardaki resmi açıklamaları, resmi protokol notlarını SSCB ile Almanya arasındaki 'dostluğun' kanıtı olarak görülmesi için hiçbir dayanak bulunmuyor.

SSCB, sadece Almanya ile değil, diğer ülkelerle de aktif ticari ve teknik temaslara sahipti. Bununla birlikte Hitler, SSCB'yi defalarca İngiltere karşı karşıya getirmeye çalıştı ancak Sovyet yönetimi bu çağrılara boyun eğmedi.

Hitler, Molotov'un Kasım 1940'taki Berlin ziyareti sırasında Sovyetler Birliği'ni ortak eylemde bulunmaya ikna etmek için son girişiminde bulundu. Ancak Stalin'in talimatlarına tam olarak uyan Molotov, Almanların SSCB'nin Eylül 1940'ta imzalanan ve İngiltere ve ABD'ye karşı cephe alan Üçlü Pakta (Almanya, İtalya ve Japonya ittifakı) katılım fikrine ilişkin genel konuşmalarla sınırlı kaldı. Molotov'un 17 Kasım'da Londra'da bulunan Sovyet elçisi Mayskiy'e aşağıdaki talimatı vermesi tesadüf değil: 'Rehber edinmeniz için... Berlin'de hiçbir anlaşma imzalanmadı ve imzalanması teklif edilmedi. Berlin'deki olay, görüş alışverişiyle sınırlı kaldı... Almanlar ve Japonlar, görünüşe göre, bizi Basra Körfezi ve Hindistan'a doğru itmek istiyorlar. Almanya'dan gelen bu tür tavsiyelerin yersiz olduğunu düşündüğümüz için bu konunun tartışmasını reddettik.' 25 Kasım'da ise Sovyet yönetimi bu konuda son noktayı koydu: Alman birliklerinin Finlandiya'dan çekilmesi, SSCB ve Bulgaristan arasında karşılıklı yardım anlaşması ve daha birçoğu dahil olmak üzere Berlin'e Naziler için kabul edilemez koşullar sundu ve böylece Pakt'a katılmaya yönelik her türlü fırsatı bilinçli olarak geri çevirdi. Bu tutum, Führer'in SSCB'ye karşı savaş başlatma niyetini kesin olarak pekiştirdi. Aralık ayına gelindiğinde Hitler, stratejistlerinin iki cephede savaşmanın feci tehlikeler doğuracağı yönündeki tüm uyarılarını bir kenara bırakarak, Barbarossa planını onayladı. Bunu yaparken Sovyetler Birliği'nin Avrupa'da kendisine karşı çıkan ana güç olduğunun ve doğuda gerçekleşecek muharebenin dünya savaşının sonucunu belirleyeceğinin farkındaydı. Moskova çıkarmasının kısa süreli ve başarılı olacağından da emindi.

Özellikle vurgulamak isterim ki, o dönemde Batılı ülkeler Sovyetlerin eylemlerini fiilen onayladılar, Sovyetler Birliği'nin güvenliğini sağlama amacı güttüğünü kabul ettiler. Nitekim 1 Ekim 1939'da dönemin Bahriye Nazırı W. Churchill, radyoda yaptığı konuşmada şunları söyledi: 'Rusya kendi çıkarları doğrultusunda soğuk bir politika izliyor... Rusya'nın Nazi tehdidinden korumak

için Rus ordularının [yeni batı sınırı] bu hatta durmaları için açık bir şekilde gerekiyordu.' 4 Ekim 1939'da Lordlar Kamarası'nda İngiliz Dışişleri Bakanı E.Halifax şunları söyledi: '...Sovyet hükümetinin eylemlerinin sınırın esasen Versay Konferansı sırasında Lord Curzon tarafından önerilen hatta kadar taşınmasını amaçladığı unutulmamalıdır... Ben sadece tarihsel gerçekleri aktarıyorum ve bunların inkar edilemez olduğunu düşünüyorum.' Ünlü İngiliz politikacı ve devlet adamı D. Lloyd-George şunları vurguladı: 'Rus orduları, Polonya'ya ait olmayan ve Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Polonya tarafından güç kullanılarak ele geçirilen toprakları ele geçirdi... Rusların ilerlemesini Almanların ilerlemesiyle aynı kefeye koymak suç teşkil eden bir çılgınlık olurdu.'

Sovyet yetkili temsilci Mayskiy ile yapılan gayri resmi sohbetlerde İngiliz üst düzey politikacılar ve diplomatlar daha açık konuştular. 17 Ekim 1939'da İngiltere Dışişleri Bakan Yardımcısı R. Butler şunları ifade etti: '... İngiliz hükümet çevreleri, Batı Ukrayna ve Belarus'un Polonya'ya iadesi konusunda bir sorun olamayacağını düşünüyor. Yalnızca SSCB ve Almanya'nın değil, aynı zamanda İngiltere ve Fransa'nın garantisiyle mütevazı boyutlara sahip etnografik bir Polonya kurmayı başarsaydık, İngiliz hükümeti tamamen tatmin olurdu.' 27 Ekim 1939'da N.Chamberlain'in baş danışmanı G. Wilson şöyle konuştu: 'Polonya, kendi etnografik tabanında ancak Batı Ukrayna ve Belarus olmadan bağımsız bir devlet olarak yeniden tesis edilmelidir.'

Bu görüşmeler sırasında Sovyet-İngiliz ilişkilerinin iyileştirilmesi için de 'sondaj yapıldığını' belirtmek gerekir. Bu temaslar, büyük ölçüde gelecekteki ittifakın ve Hitler karşıtı koalisyonun temellerini attı. Sorumlu, ileri görüşlü politikacılar arasında bilindik SSCB antipatisine rağmen daha önce SSCB'yle işbirliği yapılmasını savunan Churchill öne çıkıyordu. Henüz Mayıs 1939'da Avam Kamarası'nda şunları söyledi: 'Saldırganlığa karşı büyük bir ittifak kuramazsak ölümcül tehlike altında olacağız. Sovyet Rusya ile doğal işbirliğini reddedersek, bu en büyük aptallık olur.' Avrupa'da askeri eylemlerin patlak vermesinden sonra, 6 Ekim 1939'da Mayskiy ile yaptığı görüşmede kendinden emin bir şekilde şunları söyledi: '...İngiltere ve SSCB arasında ciddi görüş ayrılıkları yok, dolayısıyla gerilimli ve memnun edici olmayan ilişkiler için bir neden de yok. İngiliz hükümeti ticari ilişkiler geliştirmek istiyor. İkili ilişkilerin geliştirilmesine yardımcı olabilecek her türlü diğer önlemleri de tartışmaya hazır.'

İkinci Dünya Savaşı bir saatte çıkmadı, aniden, birden bire başlamadı. Almanların Polonya'ya yönelik saldırısı da ani değildi. Savaş, o dönemdeki dünya siyasetinde etkili olan birçok eğilim ve faktörün sonucudur. Savaş öncesi tüm olaylar tek bir zincirde sıralanmıştı. Ancak elbette, insanlık tarihindeki en büyük trajedinin zeminini hazırlayan ana husus, devlet egoizmi, korkaklık, güç kazanan saldırgan gözü yumma, siyasi elitlerin uzlaşma aramaya hazır olmamasıydı.

Bu nedenle, Nazi Dışişleri Bakanı Ribbentrop'un iki günlük Moskova ziyaretinin İkinci Dünya Savaşı'na yol açan ana sebep olduğunu öne sürmek adil olmaz. Önde gelen tüm ülkeler, savaşın çıkmasından bir dereceye kadar sorumludur. Her bir ülke, başkalarının önüne geçmenin, kendine tek taraflı avantajlar sağlamanın veya yaklaşan küresel felaketin uzağında durmanın mümkün

olduğuna inanarak onarılamaz hatalar yaptı. Bu dar görüşlülüğün, kolektif güvenlik sistemi kurmayı reddetmenin cezasını milyonlarca can kaybı vererek ve muazzam kayıplar yaşayarak ödemek zorunda kaldılar.

Bunları bir hakim rolü üstlenme, birilerini suçlama veya haklı gösterme, dahası tarihsel alanda devletler ve halklar arasında yaşanabilecek yeni bir uluslararası bilgi çatışması başlatmaya yönelik en ufak bir niyet taşımadan yazıyorum. Farklı ülkelerden önde gelen bilim insanlarının geniş şekilde temsil edildiği akademik bilim çevrelerinin, geçmiş olayların dengeli değerlendirmelerini araştırması gerektiğine inanıyorum. Hepimizin gerçeğe ve nesnellığe ihtiyacı var. Kendi adıma, meslektaşlarımı her zaman sakın, açık, güvenilir bir diyalog kurmaya, ortak geçmişimize kendimizi eleştirdiğimiz, ön yargısız bir bakış açısıyla yaklaşmaya çağırdım. Bu yaklaşım, o dönemde yapılan hataların tekrarlanmamasını ve uzun yıllar boyunca barışçıl ve başarılı bir gelişimin sağlanmasını mümkün kılacaktır.

Ancak, ortaklarımızın çoğu henüz birlikte çalışmaya hazır değil. Aksine, hedeflerine ulaşmak için, ülkemize yönelik enformasyon saldırılarının sayısını ve kapsamını artırıyorlar, kendilerini haklı göstermek, suçluluk duygusu yaşattırmak istiyorlar, ikiyüzlü, politize edilmiş bildirimler yayınlıyorlar. Örneğin, 19 Eylül 2019’da Avrupa Parlamentosu tarafından onaylanan ‘Avrupa’nın Geleceği İçin Tarihsel Hafızayı Korumanın Önemi’ ile ilgili karar, Nazi Almanyası ile birlikte SSCB’yi İkinci Dünya Savaşı’nı başlatma konusunda doğrudan suçladı. Doğal olarak, orada Münih’ten bahsedilmiyor.

Bu tür ‘kağıtların’ bu kararı bir belge olarak adlandıramayacağına inanıyorum ve şurası açık ki, skandalda tehlikeli gerçek tehditler yer alıyor. Sonuçta, bu karar çok saygın bir organ tarafından kabul edildi. Peki bu bize neyi gösterdi? Ne kadar üzücü olsa da, bugün bu yalan deklarasyon lehine oy veren bazı temsilcilerin ülkeleri tarafından onur ve sorumluluk meselesi olarak görülen savaş sonrası dünya düzenini yok etmek için bilinçli bir politika izleniyor. Böylece evrensel uluslararası kurumlar, Nürnberg Mahkemesi’nin sonuçlarına, 1945’teki zaferden sonra kurulan dünya toplumunun çabalarına ellerini kaldırdılar. Bu bağlamda, Avrupa Parlamentosu da dahil olmak üzere ilgili yapıların doğduğu Avrupa’daki entegrasyon sürecinin ancak geçmişten çıkarılan dersler, bu derslerin hukuki ve siyasi açıdan net biçimde değerlendirilmesi sayesinde mümkün olduğunu anımsatmak isterim. Bilinçli olarak bu fikir birliğini sorgulayanlar tüm savaş sonrası Avrupa’nın temellerini yıkıyorlar.

Dünya düzeninin temel ilkelerine yönelik tehdide ek olarak, manevi, ahlaki bir taraf da vardır. Hafızayla dalga geçilmesi, alay edilmesi ahlaksızca bir tutumdur. İkinci Dünya Savaşı’nın sona ermesinin 75. yıldönümüyle ilgili açıklamalarda SSCB hariç Hitler karşıtı koalisyonun tüm üyeleri yer aldığında, bu ahlaksız tutum kasıtlı, ikiyüzlü ve tamamen bilinçli bir hal alıyor. Ahlaksızlık, Nazizme karşı mücadele eden savaşçıların onuruna dikilen anıtları yıkıp, istenmeyen bir ideolojiye ve sözde işgale karşı mücadeleye dönük sahte sloganlarla utanç verici eylemleri temize çıkarıldığında korkaklık oluyor. Ahlaksızlık, neo-Nazilere ve Bandera’nın mirasçılara karşı olanlar öldürüldüğünde ve

yakıldığında kanlı oluyor. Tekrar etmek isterim ki, ahlaksızlık farklı şekillerde ortaya çıkabiliyor ancak bu durum onu bayağılıktan kurtarmıyor.

Tarih derslerini unutmak kaçınılmaz olarak ağır bir bedel ödetiyor. Belgelere dayalı olarak doğrulanmış tarihsel gerçeklere dayanarak gerçeği kararlılıkla savunacağız ve İkinci Dünya Savaşı'nın olayları hakkında dürüst ve tarafsız bir şekilde konuşmaya devam edeceğiz. Bunun için Rusya'da İkinci Dünya Savaşı tarihi ve savaş öncesi dönem ile ilgili en geniş arşiv belgelerinden, film ve fotoğraflardan oluşan bir koleksiyonunu oluşturmak amacıyla büyük ölçekli bir projeyi uygulamaya koyduk.

Bu tür çalışmalar halihazırda devam ediyor. Bu makalenin hazırlanmasında yeni, yakın zamanda açığa çıkarılan, gizliliği kaldırılmış birçok materyal de kullandım. Bu bağlamda, SSCB'nin Almanya'ya karşı önleyici bir savaş başlatma niyeti olduğunu teyit edecek hiçbir arşiv belgesi bulunmadığını sorumluluk bilinci içinde belirtebilirim. Evet, Sovyet askeri yönetimi saldırganlık durumunda Kızıl Ordu'nun hızlı bir şekilde düşmana karşılık vermesini, saldırıya geçmesini ve düşman topraklarında savaşmasını öngören doktrine bağlıydı. Ancak bu tür stratejik planlar, asla Almanya'ya saldıran ilk taraf olma niyeti bulunduğu anlamına gelmiyordu.

Elbette, bugün tarihçilerin elinde askeri planlama dokümanları, Sovyet ve Alman karargahlarının direktifleri bulunuyor. En nihayetinde, olayların gerçekte nasıl geliştiğini biliyoruz. Birçok kişi, bu bilginin yüksekliğine göre ülkenin askeri-siyasi yönetiminin eylemleri, hataları, yanlış hesaplamaları hakkında konuşuyor. Bu nedenle, Sovyet liderlerinin muazzam çeşitlilikte yanlış bilgi akışının yanında Nazilerin hazırlık yaptığı saldırı hakkında gerçek bilgiler de elde ettiğini belirtmek isterim. Sovyet liderler, savaş öncesi aylarda savaş yükümlülüğü bulunanların cepheye çağırılması, birliklerin ve rezervlerin iç askeri bölgelerden batı sınırlarına kaydırılması da dahil olmak üzere ülkenin savaşa hazırlık durumunun artırılmasına yönelik adımlar attılar.

Savaş aniden çıkmadı, bekliyorlardı ve hazırlık yapıyorlardı. Ancak Nazilerin saldırısı, yıkıcı güç tarihinde gerçekten hiç görülmemişti. 22 Haziran 1941'de Sovyetler Birliği, neredeyse tüm Avrupa'nın endüstriyel, ekonomik, askeri potansiyelinin hizmet ettiği dünyanın en güçlü, mobilize ve eğitimli ordusuyla karşı karşıya geldi. Bu ölümcül istilaya sadece Wehrmacht değil, aynı zamanda Almanya'nın uyduları, Avrupa kıtasındaki diğer birçok ülkenin askeri birlikleri de katıldı.

1941'deki ağır askeri yenilgiler ülkeyi felaketin eşiğine getirdi. Olağanüstü yöntemlerle, ulusal seferberlikle ve ülkenin ve halkın tüm güçlerinin harekete geçirilmesiyle savaşa hazırlık durumunu ve askeri yönetimi yeniden aktif hale getirmeleri gerekti. 1941 yazında, düşman ateşi altında, ülkenin doğusunda milyonlarca vatandaşın, yüzlerce fabrika ve üretim tesisinin tahliyesine başlandı. En kısa sürede, savaşın yaşandığı ilk kış mevsiminde cepheye teslim edilen silah ve mühimmatların üretimine başlandı ve 1943'e doğru Almanya ve müttefiklerinin askeri üretimi değerlerinin üstüne çıkıldı. Bir buçuk yıllık sürede, Sovyet halkı hem cephede hem de cephe arkasında imkansız görünen şeyleri başardı. Bu büyük

başarılar için gereken sıradışı çabaları, cesareti ve özveriye idrak etmek, anlamak, tahayyül etmek hala zor.

Güçlü, dışlerine kadar silahlanmış, soğukkanlı, işgalci Nazi makinesi, vatan topraklarını koruma, barışçıl hayatı, insanların planlarını ve umutlarını yerle bir eden düşmandan intikam alma arzusuyla birlik olan Sovyet toplumunun devasa gücünü ayağa kaldırdı.

Elbette bu korkunç, kanlı savaş sırasında, bazı insanlar korku, kargaşa ve umutsuzluğun esiri oldu. İhanet ve firar vakaları görüldü. Devrim ve İç Savaş'ın yarattığı acımasız faylar, nihilizm, ulusal tarihe, geleneklere, Bolşeviklerin özellikle iktidara geldikten sonraki ilk yıllarda aşılamaya çalıştıkları dine yönelik alaycı tutum kendisini hissettirdi. Ancak Sovyet vatandaşlarının ve yurtdışına giden yurttaşlarımızın genel tutumu farklıydı, onlar anavatanı korumak ve kurtarmak istiyordu. Bu gerçek ve durdurulamaz bir motivasyondur. İnsanlar, gerçek vatanseverlik değerlerinden güç bulmaya çalıştılar.

Nazi 'stratejistleri' büyük bir çok uluslu devletin kendi başına kolayca ezilebileceğine inanıyordu. Ani savaşın, savaşın acımasızlığının ve dayanılmaz güçlüklerin etnik gruplar arasındaki ilişkileri kaçınılmaz olarak şiddetlendireceğini ve ülkenin parçalara ayrılabilceğini umuyorlardı. Hitler açıkça şöyle dedi: 'Rusya'nın geniş alanlarında yaşayan halklara yönelik politikamız, her türlü anlaşmazlık ve parçalanmayı teşvik etme amacını gütmelidir.'

Ancak ilk günlerden bu Nazi planının başarısız olduğu anlaşıldı. Brest Kalesi otuzdan fazla milletten gelen askerler tarafından son kan damlasına kadar savunuldu. Savaşın tamamı boyunca, büyük belirleyici muharebelerde ve her köprü başının, vatan topraklarının her metresinin savunmasında, bu tür birlik örnekleri görüyoruz.

Volga bölgesi ve Urallar, Sibirya ve Uzak Doğu, Orta Asya ve Kafkasya cumhuriyetleri, tahliye edilen milyonlarca kişi için memleket haline geldi. Bu yerleşimlerin sakinleri ellerindeki her şeyleri son damlasına kadar paylaştılar, ellerinden gelen her türlü desteği verdiler. Halkların dostluğu, yardımlaşmaları, düşman için gerçek bir yıkılmaz kale haline geldi.

Sovyetler Birliği, Kızıl Ordu, şu anda ne kanıtlamaya çalışırlarsa çalışsınlar, Nazizmin yıkılmasında ana ve belirleyici katkıyı sundu. Onlar, Belostok ve Mogilev, Uman ve Kiev, Vyazma ve Harkiv çevresinde sonuna kadar savaşan kahramanlardır. Moskova ve Stalingrad, Sivastopol ve Odessa, Kursk ve Smolensk yakınlarında saldırıya katıldılar. Varşova, Belgrad, Viyana ve Prag'ı özgürlüğüne kavuşturdular. Taarruz düzenleyerek Königsberg ve Berlin'i aldılar.

Savaş hakkındaki gerçek, pürüzsüz ya da cila yapılmamış gerçeği savunuyoruz. Bu ulusal, insani, sert, acı ve acımasız gerçek, bizlere büyük ölçüde, cephelerin ateşinden ve cehenneminden geçen yazarlar ve şairler tarafından aktarıldı. Onların dürüst, derin hikayeleri, romanları, delici 'teğmen nesri' ve şiirleri, benim neslim için olduğu gibi ve diğer nesillerin de ruhunda sonsuza dek kalacak bir iz bıraktı.

Bugün, Sovyet-Alman cephesinin orta bölümünde Büyük Anavatan Savaşı'nın kanlı, acımasız muharebesine katılanlara adanmış olan Aleksandr

Tvardovski'nin 'Rjev yakınında öldürüldüm...' şiirinin basit ve büyük satırları bizleri sarsıyor. Sadece Ekim 1941'den Mart 1943'e kadar süren Rjev şehri ve Rjev tepesi için gerçekleşen muharebeler sırasında Kızıl Ordu, yaralılar ve haber alınamayanlar da dahil 1 milyon 342 bin 888 kişiyi kaybetti. Arşiv kaynaklarından toplanan bu korkutucu, trajik ve hala daha eksik rakamları savaş sonrası yıllarda çeşitli nedenlerle haksız yere, hiç de adil olmayan bir şekilde çok az anılan veya hiç anılmayan ünlü ve isimsiz kahramanların cesaretinin anısına ilk kez açıklıyorum.

Bir belgeye daha atıfta bulunacağım. Bu, Şubat 1945'te hazırlanan, Mayskiy başkanlığındaki Almanya Uluslararası Geri İade Komisyonu'nun raporudur. Komisyonun görevleri arasında, mağlup Almanya'nın muzaffer güçlerin maruz kaldığı zararı telafi etmesinde esas alınan formülün tanımlamasını bulunuyordu. Komisyon şu sonuca vardı: 'Almanya'nın Sovyet cephesinde geçirdiği asker-gün sayısı, diğer tüm müttefik cephelerde kaydedilen sayının en az 10 kat üzerinde. Sovyet cephesi ayrıca Alman tanklarının beşte dördünü ve Alman uçaklarının yaklaşık üçte ikisini püskürttü.' Toplamda, SSCB, Hitler karşıtı koalisyonun tüm askeri çabalarının yaklaşık yüzde 75'ini gerçekleştirdi. Savaş yılları boyunca Kızıl Ordu, 508'i Alman olmak üzere 'eksen' ülkelerinin 626 bölüğünü yerle bir etti.

28 Nisan 1942'de Roosevelt, Amerikan ulusuna hitaben yaptığı konuşmada şu ifadeleri kullandı: 'Rus birlikleri, ele geçirilenlerle birlikte tüm diğer birleşmiş milletlerden daha fazla insan gücü, uçak, tank ve silahı yok etti ve yok etmeye devam ediyor.' Churchill, 27 Eylül 1944'te Stalin'e gönderdiği bir mesajda 'Alman askeri makinesini cesaretini bizzat Rus ordusu oldu...' yazdı.

Bu değerlendirme tüm dünyada yankı buldu. Çünkü o zaman kimsenin şüphe duymadığı büyük hakikat bu sözlerde saklı. Yaklaşık 27 milyon Sovyet vatandaşı, cephelerde, Alman esaretinde, açlıktan ve bombardımanlardan, Nazi ölüm kamplarının gettolarında ve fırınlarında hayatını kaybetti. SSCB, vatandaşlarının yedide birini, İngiltere 127'de birini, ABD ise 320'de birini kaybetti. Ne yazık ki, Sovyetler Birliği'nin en ağır ve telafisi mümkün olmayan bu kayıplarının sayısı henüz nihai değil. Kızıl Ordu askerleri, partizanlar, yeraltı işçileri, savaş esirleri ve toplama kampları esirleri ile cezaevlerinde yok edilen siviller de dahil tüm ölenlerin isimlerini ve akıbetlerini ortaya çıkarmaya yönelik hummalı çalışmayı devam ettirmemiz gerekiyor. Bu bizim borcumuz. Burada arama hareketi katılımcıları, askeri-vatansever ve gönüllü dernekler, arşiv belgelerine dayanan 'Halkın Hafızası' adlı elektronik veritabanı gibi projeler özel bir role sahiptir. Elbette, böyle bir genel insani sorunun çözümünde yakın uluslararası işbirliği de gereklidir.

Zafere, ortak düşmanla çarpışan tüm ülkelerin ve halkların çabalarıyla ulaşıldı. İngiliz ordusu topraklarını istiladan korudu, Akdeniz ve Kuzey Afrika'daki Akdeniz'deki Nazilerle ve onların uydularıyla savaştı. Amerikan ve İngiliz birlikleri İtalya'yı kurtardı, ikinci cepheyi açtı. ABD, Pasifik'te saldırgan gücü, yıkıcı darbeler indirdi. Çin halkının muazzam fedakarlıklarını ve Japon ordusunun yenilgisindeki büyük rolünü unutmuyoruz. Utanç verici kapitülasyonu

tanımayan ve Nazilere karşı mücadeleye devam eden 'Çarpışan Fransa' savaşçılarını unutmayacağız.

Ayrıca Kızıl Ordu'ya mühimmat, hammadde, gıda ve teçhizat sağlayan müttefiklerin uzattığı yardım eline her zaman minnettar olacağız. Bu yardım çok önemliydi ve Sovyetler Birliği'nin toplam askeri üretim hacminin yaklaşık yüzde yedisine tekabül ediyordu.

Hitler karşıtı koalisyonun çekirdeği, ABD ve İngiltere'nin Nazi Almanyası'na karşı mücadelede SSCB'yi koşulsuz olarak desteklemeye başladığı Sovyetler Birliği'ne yönelik saldırıdan hemen sonra şekillenmeye başladı. 1943 Tahran Konferansı sırasında, Stalin, Roosevelt ve Churchill büyük güçler ittifakı kurdu, ortak ölümcül tehdide karşı mücadelede koalisyon diplomasisi, ortak strateji geliştirilmesine karar verdi. Büyük Üçlü'nün liderleri, SSCB, ABD ve İngiltere'nin endüstriyel ve askeri potansiyellerini, kaynaklarını birleştirmeleri halinde düşman üzerinde yadsınamaz bir üstünlük sağlayacaklarını açık şekilde anlıyorlardı.

Sovyetler Birliği, müttefiklere karşı olan yükümlülüklerinin tamamını yerine getirdi ve her zaman yardım elini uzattı. Böylece Kızıl Ordu, Belarus'taki büyük çaplı Bagration Harekatı ile İngiliz-Amerikan birliklerinin Normandiya'ya çıkarma yapmasına destek verdi. Ocak 1945'te, Oder'e kadar uzanan askerlerimiz, Ardennes'te Wehrmacht'ın Batı cephesindeki son güçlü saldırısına son verdi. SSCB, Almanya'ya karşı kazanılan zaferden üç ay sonra Yalta anlaşmalarına tamamen uygun şekilde Japonya'ya savaş ilan etti ve bir milyon kişilik Kwantung ordusunu mağlup etti.

Sovyet yönetimi, Temmuz 1941'de, 'faşist zalimlere karşı savaşın amacının sadece ülkemize yönelik tehdidi ortadan kaldırmak değil, aynı zamanda Alman faşizm boyunduruğu altında inleyen tüm Avrupa halklarına yardım' olduğunu açıkladı. 1944 ortalarında düşman tüm Sovyet topraklarından çıkarıldı. Ama inine girilerek sonuna kadar bitirilmesi gerekiyordu. Ve Kızıl Ordu Avrupa'da özgürlük misyonunu başlattı, birçok halkı yok olmaktan ve kölelikten, Holokost kabusundan kurtardı. Yüz binlerce Sovyet askerinin canı pahasına kurtardı.

Sovyetler Birliği'nin, kurtarılan ülkelere açlık tehdidini ortadan kaldırmak, ekonomilerini ve altyapılarını canlandırmak için sağladığı muazzam maddi yardımı unutmamak da önemli. Tüm bunlar, Brest'ten Moskova ve Volga'ya kadar binlerce kilometrekarelik alanlar külken yapıldı. Örneğin, 1945 Mayıs ayında Avusturya hükümeti Sovyetler Birliği'nden gıda yardımı istedi, çünkü 'önümüzdeki yedi hafta boyunca, yeni hasat toplanana kadar halkı neyle besleyeceğini' bilmiyordu. Sovyet yönetiminin gıda ürünlerini göndermeyi kabul etmesi, Avusturya Cumhuriyeti'nin geçici hükümetinin şansölyesi Karl Renner tarafından, 'Avusturyalıların hiçbir zaman unutmayacağı kurtarma eylemi' olarak nitelendirilmişti.

Müttefikler, Nazi siyasi ve savaş suçlularını cezalandırmak için tasarlanmış Uluslararası Savaş Mahkemesi'ni birlikte kurdu. Mahkemenin kararlarında, soykırım, etnik ve dini temizlik, Yahudi düşmanlığı ve yabancı düşmanlığı gibi insanlığa karşı işlenen suçlara net yasal nitelikler kazandırıldı. Nürnberg mahkemesi direk ve net bir şekilde nazilerin suç ortaklarını, farklı türden işbirlikçilerini de kınadı.

Bu utanç verici durum Avrupa'nın tüm ülkelerinde yaşanmıştı. Petain, Quisling, Vlasov, Bandera gibi 'failler', onların yordakçıları ve takipçileri, ulusal bağımsızlık veya komünizmden kurtuluş kıyafetlerine bürünseler de aslında hain ve cellatlar. İnsafsızlıktan sıkça efendilerini bile geride bırakıyorlardı. Efendilerinin gözüne girmek amacıyla seve seve cezalandırma grupları içinde en yamyamca görevleri yerine getiriyorlardı. Kanlı elleriyle işledikleri ameller arasında Babi Yar Katliamı, Volin Katliamı, yakılan Hatın kötü, Litvanya ve Letonya'daki Yahudilerin yok edilmesi.

Bugün de bu konudaki duruşumuz değişmedi: Nazi yordakçılarının işlediği suçların mazereti olamaz, zamanaşımı yok. Bu yüzden, bazı ülkelerde, Nazilerle işbirliği yaparak kendilerini kirletenlerin birdenbire İkinci Dünya Savaşı gazileriyle eş tutulması şaşkınlık yaratıyor. Kurtarıcılar ve işgalciler arasında eşittir işaretini göstermenin kabul edilemez olduğunu düşünüyorum. Nazi işbirlikçilerini kahramanlaştırmayı sadece ve sadece babalarımızın ve dedelerimizin anısına ihanet olarak değerlendirebilirim. Bu, nazizme karşı mücadelede halkları birleştiren ideallere ihanettir.

O dönemde Sovyetler Birliği, ABD ve İngiltere yöneticileri hiç abartısız tarihi bir görevle karşı karşıyaydı. Stalin, Roosevelt, Churchill farklı ideolojilere, özelemlere, çıkarlara, kültürlere sahip olan ama büyük siyasi irade sergileyerek çelişkilerin üstesinden gelen ve ön plana dünyanın gerçek çıkarlarını koyan ülkeleri temsil ediyorlardı. Sonuç olarak onlar bir anlaşmaya vararak tüm dünyayı kazançlı kılan bir çözüme ulaşmayı başardılar.

Muzaffer güçler bize, birkaç yüzyılın entelektüel ve politik arayışlarının özeti olan bir sistem bıraktılar. Tahran, Yalta, San-Francisco, Potsdam gibi bir dizi konferans, dünyaya en büyük çelişkilere rağmen 75 yıldır küresel savaş olmadan yaşamaya izin veren şeyin temelini atmıştı.

Halihazırda Batı'da, özellikle de İkinci Dünya Savaşı ve sonuçlarına yönelik tezahürlerini gözlemlediğimiz tarih revizyonizmi tehlikeli, çünkü 1945'te Yalta ve San Francisco konferanslarında temeli atılan barışçıl kalkınma ilkelerinin kavramını kaba ve alaycı bir şekilde çarpıtıyor. Yalta konferansının ve o dönemin diğer kararlarının temel tarihi başarısı, önde gelen güçlere aralarındaki anlaşmazlıkların çözümünde diplomasi çerçevesi içinde kalmaya izin veren mekanizmanın oluşturulması.

20. yüzyıl total ve geniş kapsamlı dünya çatışmalarını getirdi, buna ilave 1945'te Dünya'yı fiziksel olarak yok etme yeteneğine sahip nükleer silah ortaya çıktı. Başka bir deyişle, anlaşmazlıkları güç yoluyla çözmek son derece tehlikeli hale geldi. Ve İkinci Dünya Savaşı'nın kazananları bunu anlıyorlardı. Beşeriyet karşısındaki sorumluluklarını anlıyor ve görüyorlardı.

Milletler Cemiyeti'nin hüznü deneyimi 1945'te dikkate alındı. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin yapısı, barış garantilerini mümkün olduğunca somut ve etkili hale getirecek şekilde tasarlandı. Böylelikle Güvenlik Konseyi'nde daimi üyeler kurumu ve onların ayrıcalığı ve sorumluluğunun simgesi olarak veto hakkı ortaya çıktı.

BM Güvenlik Konseyi'nde veto hakkı ne anlama geliyor? Açıkça söylemek gerekirse bu, en büyük ülkelerin doğrudan çatışmasına tek makul alternatiftir. Bu, beş güçten birinin, bir kararın onun için kabul edilemez olduğu, çıkarlarına ve doğru yaklaşım anlayışına aykırı olduğunun duyurusudur. Ve diğer ülkeler, karşı olsalar da bu duruşu kabul edip tek taraflı özlemlerini hayata geçirme çabalarından vazgeçiyorlar. Yani ne olursa olsun uzlaşma aramak lazım.

Yeni bir küresel çatışma, İkinci Dünya Savaşı bittikten hemen sonra başladı ve zaman zaman çok şiddetli haller aldı. Ve soğuk savaşın üçüncü dünya savaşına dönüşmemesi, Büyük Üçlü'nün vardığı anlaşmaların ne kadar etkili olduğunu ikna edici bir şekilde gösterdi. BM kurulurken tüm tarafların onayını alan davranış kuralları, daha sonra tüm riskleri minimize etme ve çatışmaları kontrol altında tutma fırsatını verdi.

Elbette şimdi BM sisteminin ağır ve etkisiz çalıştığını görüyoruz. Fakat yine de BM temel işlevini yerine getirmeye devam ediyor. BM Güvenlik Konseyi'nin faaliyet ilkeleri, büyük savaş ve küresel çatışmayı önlemek için eşsiz bir mekanizma.

Veto hakkını kaldırma ve Güvenlik Konseyi'nin daimi üyelerini özel yetkilerinden mahrum bırakma yönünde son yıllarda oldukça sıkça yapılan çağrılar aslında sorumluluk duygusundan yoksun. Zira böyle bir şey olursa Birleşmiş Milletler aslında Milletler Cemiyeti'ne, yani boş konuşmaların yapıldığı, küresel süreçler üzerinde hiçbir etkiye sahip olmayan meclise dönüşecek. Bunun nasıl bittiği çok iyi biliyorsunuz. Tam da bu yüzden muzaffer ülkeler, seleflerinin hatalarını tekrarlamamak adına, yeni bir dünya düzenini oluşturma görevine son derece büyük ciddiyetle yaklaştı.

Çağdaş bir uluslararası ilişkiler sisteminin oluşturulması, İkinci Dünya Savaşı'nın en önemli sonuçlarından biri. Jeopolitik, ideolojik, ekonomik olsun en uzlaşmaz çelişkiler bile eğer bir istek ve irade varsa barış içinde bir arada yaşamaya ve işbirliği biçimlerinin bulunmasına engel olmuyor. Bugün dünya en huzurlu günlerini yaşamıyor. Küresel güç ve etki dengesinden toplumların, ülkelerin ve kıtaların sosyal, ekonomik ve teknolojik hayat temellerine kadar her şey değişiyor. Geçmişte bu ölçekteki değişimler neredeyse her seferinde büyük savaşlar, yeni bir küresel hiyerarşi oluşturma mücadelesiyle bitiyordu. Müttefik güçlerin siyasi liderlerinin bilgeliği ve öngörüsü sayesinde, böyle nesnel, tarihsel olarak küresel kalkınmaya özgü rekabetin aşırı tezahürlerinden uzak tutan bir sistem oluşturuldu.

Başta İkinci Dünya Savaşı'nın muzaffer güçlerinin temsilcileri olmak üzere üzerine siyasi yükümlülük alan hepimizin görevi, bu sistemin korunmasını ve mükemmelleşmesini garanti etmek. 1945'te olduğu gibi bugün de siyasi irade sergileyerek geleceği birlikte konuşmak önemli. Mevkidaşlarımız, sayın Şi Cinping, Macron, Trump, Johnson, Rusya'nın BM Güvenlik Konseyi'nin daimi üyesi olan 5 nükleer ülke liderinin görüşmesini düzenleme teklifine destek verdiler. Bundan dolayı onlara teşekkür ediyor, ilk fırsatta böyle bir yüz yüze görüşmenin gerçekleşmesini umuyoruz.

Önümüzdeki zirvenin gündemini nasıl görüyoruz? Her şeyden önce, görüşümüze göre, dünya işlerinde kolektif ilkelerin geliştirilmesi yönünde atılacak adımları değerlendirmek; barışı koruma, küresel ve bölgesel güvenliği güçlendirme, stratejik silah kontrolü ile ilgili konuları, terör, aşırılık, diğer güncel sorun ve tehditleri açık bir şekilde konuşmak gerekiyor.

Görüşmenin gündeminden bir başka konu da küresel ekonomideki durum, her şeyden önce koronavirüs salgınının yol açtığı ekonomik krizin üstesinden gelinmesi. Ülkelerimiz, insanların sağlığını ve yaşamlarını korumak, salgın yüzünden zor durumda olan vatandaşlara destek sağlamak için benzeri görülmemiş önlemler alıyor. Ancak pandemi sonuçlarının ne kadar ağır olacağı, küresel ekonominin durgunluktan ne kadar çabuk çıkacağı, bizim gerçek ortaklar gibi birlikte ve uyum için çalışma yeteneğimize bağlı. Dahası, ekonomiyi baskı ve mücadele aracına dönüştürmek kabul edilemez. Talep gören konular arasında çevre koruma ve iklim değişikliğiyle mücadele, ayrıca küresel bilgi alanının güvenliğinin sağlanması.

Rusya'nın 'beşli' zirve için önerdiği gündem, ülkelerimiz için olduğu kadar tüm dünya içinde son derece önemli ve geçerli. Ve her madde için somut fikir ve tekliflerimiz var.

Rusya, Çin, Fransa, ABD ve İngiltere zirvesinin günümüz sorunlara ve tehditlere ortak yanıtların bulunmasında önemli rol oynayacağı ve ittifak ruhuna, atalarımızın omuz omuza uğruna savaştığı yüksek hümanist idealler ve değerlere ortak bağlılığımızı sergileyeceği konusunda şüpheler olamaz.

Biz, ortak bir tarih belleğine dayanarak birbirimize güvenebiliriz, güvenmemiz lazım. Bu, görüşmelerin başarılı olması ve dünya genelinde istikrar ve güvenliğin güçlendirilmesi, tüm ülkelerin refahı ve saadeti için koordineli eylemleri sağlanması için sağlam bir temel oluşturacak. Bu, abartısız, tüm dünyaya, şimdiki ve gelecek nesiller karşısında ortak görevimiz ve sorumluluğumuzdur.